

ขวัญสงฆ์

ชีวิตสุนัขก้ำพำร้ำผู้เติบโตทางธรรม

บทวิจารณ์หนังสือ
Book Review

โดย

รพินทร คงสมบูรณ์¹

Rapindhorn Kongsomboon

ชัมัยภร แสงกระจ่าง. (2551). **ขวัญสงฆ์**. กรุงเทพฯ: คมบาง. 159 หน้า. ภาพประกอบ.

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail: rapind@swu.ac.th

วรรณกรรมเยาวชนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในชีวิตเด็กและเยาวชน เพราะวรรณกรรมเยาวชนที่ได้ออกจากจะเป็นตัวแทนของความรัก ความห่วงใย ความอบอุ่นและความเข้าใจที่ผู้ใหญ่มีต่อเด็กแล้ว วรรณกรรมเยาวชนที่ดีจะทำหน้าที่กระตุ้นเตือนให้สำนึกในสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม หล่อหลอมจิตใจ และกล่อมเกลาความรู้สึกนึกคิดให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม ตลอดจนเป็นกำลังใจให้ก้าวข้ามผ่านวันเวลาที่สับสน และสร้างการตระหนักรู้ในคุณค่าของตัวเอง วรรณกรรมเยาวชนจึงเป็นเสมือนเครื่องมือในการสอนเด็กและเยาวชนที่พ่อแม่และครูใช้ได้เป็นอย่างดีเสมอมา

เรื่อง **ขวัญสงฆ์** ของชัชฌิมา แสงกระจ่าง เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลา ปี 2552 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ อีกทั้งยังได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสือดีเด่น กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดี จาก การประกวดหนังสือดีเด่นแห่งชาติ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปี 2552 นอกจากนี้ยังได้รับคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในหนังสือดีที่เด็กและเยาวชนไทยควรอ่านโดยคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งสนับสนุนโดย สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ในปี 2555 ด้วย

ขวัญสงฆ์ เป็นเรื่องราวของเด็กกำพร้าที่ถูกนำมาทิ้งไว้หน้าวัดตั้งแต่ยังนอนแบเบาะ หลวงตาเจ้าอาวาสจึงเวทนาและเลี้ยงดูให้ชื่อว่า “ขวัญสงฆ์” เป็นเด็กที่ได้รับความรัก ความเมตตาและการเลี้ยงดูอย่างดีจากหลวงตาและคนแวดล้อมในชุมชนเมื่อยังเล็ก ขวัญสงฆ์เป็นเด็กซุกซน อยากรู้อยากเห็น จึงมักก่อเรื่องวุ่นวายบ้างตามประสาเด็ก อย่างไรก็ตาม ความกำพร้าทำให้ขวัญสงฆ์มีปมในใจ สับสน และปรารถนาจะมีพ่อแม่และครอบครัวที่อบอุ่นอย่างเด็กคนอื่น ๆ บ้าง แม้จะได้รับความรักความเอาใจใส่จากหลวงตาอย่างดีก็ตาม

ออกพระแสนเต็มตื่นผืนใจบอก “บางคนหรอกที่เขาคิดมีความหวัง บางคนก็แตกต่างกันอย่างจัง โชคชะตามิจิริงเลยสักคน”

“ตกลงหนูเป็นลูกใครนะหลวงตา”

เจ้ามองหน้าคิ้วขมวดุสับสน

หลวงตาเรียก “มานี่ อย่ากังวล ชีวิตเราเกินพันพรรณนา...อยากรู้ไหมหลวงตาเป็นลูกใคร”

เด็กน้อยตากลมใส เจ้าลั่นหน้า

“หลวงตาจะลูกใครก็หลวงตา แต่หนูอยากรู้ว่าหนูลูกใคร”

“เราทุกคนล้วนเป็นลูกพระพุทธเจ้า...เกิดแก่เจ็บตาย-เจ้า จำได้ไหม เกิดเพื่อเรียนเกิดเพื่อรู้ เพื่ออยู่ไป จะเป็นลูกของ ผู้ใดไม่สำคัญ” (ชัชฌิมา แสงกระจ่าง. 2551: 33)

ความคับข้องหมองใจ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การผ่านร้อน ผน หนาว และความทุกข์สุขในชีวิต เป็นการผ่านกระบวนการเติบโตและเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้ขวัญสงฆ์ตัดสินใจเลือกเติบโตทางธรรมในที่สุด ขวัญสงฆ์มีความผูกพันในการศึกษาเล่าเรียน และเปี่ยมด้วยความกตัญญูรู้คุณต่อหลวงตา อยุ่ใต้อมงาพระพุทธศาสนาจนแตกฉานเป็นพระสงฆ์ต้นแบบที่งดงามทั้งกายใจ ภาพของเด็กกำพร้าที่ไม่มีพ่อแม่จึงแปรเปลี่ยนเป็นพระขวัญสงฆ์รูปงามในทางธรรมและเป็นที่รักของชาวบ้าน

“เพียงไม่กี่นาทีก็มีชาว ลมเด็กน้อยพัดฉวางจนขึ้นหน้า พระขวัญสงฆ์คืนกลับมาประจำ เป็นเจ้าอาวาสงามล้ำที่วัดเรา ชาวบ้านตื่นพระตื่นต้นไม้ตื่น ทุกชีวิตแซมขึ้นเหมือนแดนเร้า ที่ซบซมโคกคัลย์มานานเนา ก็กลับฟื้นคืนเข้ามายินดี”

“พระ-เด็กน้อยคนนั้นยังงิเล่า...” คนแก่เก่าต่างบอกกันเอ็งมี

“ชื่อขวัญสงฆ์กำพร้าหลวงตาดี...” เล่าสู่กันครั้งนั้นน้ำตาคลอ (ชัชฌิมา แสงกระจ่าง. 2551: 158)

องค์ประกอบทางวรรณกรรมของเรื่องขวัญสงฆ์มีความเหมาะสม ลงตัว สอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ ทั้งการวางโครงเรื่อง การผูกปมของเรื่อง การสร้างตัวละคร และการสร้างฉาก แต่สิ่งที่น่าสนใจโดดเด่นที่สุดของเรื่องขวัญสงฆ์ ก็คือ ภาษาหรือกลวิธีการประพันธ์ เรื่องนี้นำเสนอด้วยการเขียนลักษณะร้อยกรอง มีลีลาการใช้ภาษาที่แพรวพราวด้วยการร้อยสัมผัสเป็นร้อยตลอดทั้งเรื่อง ซึ่งเป็นกลวิธีการประพันธ์ที่บรมครูอย่างชิต บุรทัตเคยใช้ในวรรณกรรมโบราณ แต่ในปัจจุบันแทบไม่มีงานเขียนที่ใช้กลวิธีนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวรรณกรรมเยาวชน ขวัญสงฆ์จึงมีคุณค่าในทางวรรณศิลป์ที่เมื่อนำมาให้ส่งเสริมกระบวนการสอนภาษาไทยแล้ว ย่อมให้คุณค่าทางจิตใจที่เบิกบานจากการอ่านและให้คุณค่าแก่สติปัญญาด้วย เป็นการบ่มเพาะนิสัยรักการอ่านสมดังเจตนารมณ์ของผู้เขียน

“ขอผู้อ่านครีกรื่นชื่นใจอ่าน ขอรีนเริงเบิกบานอย่าทัญหัก ค่อยละเลียดอ่านไปที่ละวรรค เปล่งเสียงด้วยจะคึกคัก และเปรมปรีดิ์” (ชัมย์ภร แสงกระจ่าง. 2551: 7)

จุดเด่นอีกประการหนึ่งของเรื่องขวัญสงฆ์คือ การหยิบยกหลักคำสอนทางพุทธศาสนามาเรียงร้อยเป็นข้อคิดที่ดี เพื่อเตือนสติพุทธศาสนิกชนวัยเยาว์ให้เข้าใจและตระหนักความสำคัญในคำสอน เช่น กฎอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาหรือวัฏสงสาร อันเป็นหัวใจสำคัญทางพุทธศาสนา

“เจ้าเห็นไหมว่ามนุษย์มีแค่นี้ กลับมานี่มายืนอยู่ตรงหน้า นิ่งลงลิ..ขวัญสงฆ์ภาวนา อยู่กับลมสักคราจะเข้าใจ นี่คือคุณมูตรเน่ากายเจ้าด้วย นี่คือร่างแสนสวยจำได้ไหม นี่คือเปลือกประกอบกรอบภายใน แท้ตัวเจ้าไม่มีอะไรเหมือนเหมือนกัน หากเจ้าโตเติบโตใหญ่เป็นชายชาติ เจ้าก็อาจเป็นใหญ่ได้ดังฝัน มีลูกเมียมีฐานะสารพัน เพราะเจ้านั่นฉลาดโลกย์พอสมควร แต่ประโยชน์อะไรอันใดเล่า ในเมื่อเจ้ารู้แล้วอย่าคันทวน คนเราเกิดมาทั้งนี้..จงใคร่ครวญ ให้ทบทวนชีวิตคิดให้ทัน” (ชัมย์ภร แสงกระจ่าง. 2551: 138)

ในสังคมปัจจุบันที่มีปัญหาและความวุ่นวายในสังคมหลายรูปแบบ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีจิตใจงดงาม มีสัญชาตญาณใฝ่ดี และรู้จักใช้แสงสว่างแห่งธรรมะยึดเหนี่ยวเป็นที่พึ่งทางใจ จะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางใจได้ดีที่สุด ขวัญสงฆ์จึงนับเป็นนวัตกรรมทางวรรณกรรมเยาวชนที่มีคุณค่าต่อระบบคุณธรรม จริยธรรมและสร้างการตระหนักรู้ในคุณค่าตัวตนให้แก่เยาวชนไทยเพื่อการเติบโตเป็นคนที่มีคุณภาพต่อไปในสังคม ดังที่ เจตนา นาควัชระ (2555: 15) แสดงทัศนะต่อเรื่องขวัญสงฆ์ว่า “วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นแสงส่องทางให้แก่สังคมไทยในปัจจุบันได้อย่างไม่ต้องสงสัย”

เอกสารอ้างอิง

เจตนา นาควัชระ. (2555). ศ. เกียรติคุณ ดร. เจตนา นาควัชระ. ใน **อ่านเถิดชาวไทย: 100 คนดังกับหนังสือดี**

ที่อยากให้คนไทยอ่าน. หน้า 15. กรุงเทพฯ: แพรวล้านกพิมพ์. (ปกิณกคดี ลำดับที่ 9)

ชัมย์ภร แสงกระจ่าง. (2551). **ขวัญสงฆ์.** กรุงเทพฯ: คมบาง.